

หน้าที่และอำนาจของวุฒิสภา: ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทย กับประเทศฟิลิปปินส์

Duties and Powers of the Senate: Comparison of Thailand and the Philippines

อเนก สุขดี

Anek Sookdee

คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University

E-mail: political.psu@gmail.com

This article is presented in the 18th National Conference on Public Administration of
Public Administration Association of Thailand at Kasetsart University, March 1, 2024

Received: April 1, 2024; Revised: December 20, 2024; Accepted: December 20, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาหน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาของประเทศไทยและประเทศฟิลิปปินส์ 2) วิเคราะห์เปรียบเทียบหน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาของประเทศไทยกับประเทศฟิลิปปินส์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร โดยใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอผลการวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) วุฒิสภาของประเทศไทยและประเทศฟิลิปปินส์มีหน้าที่และอำนาจตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในการกลั่นกรองกฎหมาย การตรวจสอบและในฐานะรัฐสภา 2) วุฒิสภาของประเทศไทยมีหน้าที่และอำนาจเหมือนกับวุฒิสภาของประเทศไทยในการกลั่นกรองกฎหมาย การตรวจสอบ ได้แก่ การตั้งกระทู้ถาม การตั้งคณะกรรมการสามัญและคณะกรรมการวิสามัญ ส่วนในฐานะรัฐสภา ได้แก่ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญและการพิจารณาให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญต่าง ๆ มีความแตกต่างกัน นอกจากนี้ วุฒิสภาของประเทศไทยไม่มีหน้าที่และอำนาจในการพิจารณาให้บุคคลดำรงตำแหน่งต่าง ๆ และไม่มีหน้าที่และอำนาจในการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งซึ่งแตกต่างจากวุฒิสภาของฟิลิปปินส์ที่มีหน้าที่และอำนาจในเรื่องดังกล่าว

คำสำคัญ: หน้าที่; อำนาจ; วุฒิสภา; การเปรียบเทียบ

ABSTRACT

This research aims to 1) study the duties and powers of the Senate of Thailand and the Philippines; 2) conduct a comparative analysis of duties and powers of the Senate of Thailand and the Philippines. This is documentary research in which related documents are studied, data are analyzed using content analysis, and descriptive analysis results are presented.

The research results showed that 1) The Senate of Thailand and the Philippines has the duty and power according to the provisions of the constitution to scrutinize laws. inspection and as parliament; 2) The Senate of Thailand has the same duties and powers as the Senate of the Philippines in scrutinizing laws. Scrutiny includes asking questions. Establishment of the Ordinary Commission and the Extraordinary Commission. As for Parliament, including amending the Constitution and considering and approving various important matters, there are differences. In addition, the Senate of Thailand does not have the duty and power to consider appointing people to various positions and does not have the duty and power to remove people from office, unlike the Senate of the Philippines, which has the duty and power in such matters.

Keywords: Duties; Powers; Senate; Comparison

บทนำ

วุฒิสภาถือเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความสำคัญในการใช้อำนาจอธิปไตยของรัฐในทางนิติบัญญัติ โดยวุฒิสภาเป็นตัวแทนของประชาชนซึ่งมีหน้าที่และอำนาจในการกลั่นกรองกฎหมายและควบคุมฝ่ายบริหารให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาในแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญของแต่ละประเทศเป็นสำคัญและการที่สมาชิกวุฒิสภาในแต่ละประเทศมีที่มาแตกต่างกันย่อมจะส่งผลกระทบต่อหน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาตามมา กล่าวคือ หากสมาชิกวุฒิสภาที่มีมาจากการเลือกตั้งของประชาชนย่อมสอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยและเป็นที่ยอมรับของประชาชน ส่งผลให้สมาชิกวุฒิสภามีหน้าที่และอำนาจในการกลั่นกรองกฎหมายและควบคุมตรวจสอบฝ่ายบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงกันข้ามกับสมาชิกวุฒิสภาที่มีที่มาจากแต่งตั้งมักจะมีการกำหนดหน้าที่และอำนาจค่อนข้างมากจนเกือบเท่ากับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งแต่ไม่สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยและไม่เป็นที่ยอมรับของประชาชน

จากการศึกษาหน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาในภาพรวมพบว่าวุฒิสภามีหน้าที่และอำนาจที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) หน้าที่และอำนาจในการกลั่นกรองกฎหมายประกอบด้วยการเสนอร่างพระราชบัญญัติ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ 2) หน้าที่และอำนาจในการตรวจสอบประกอบด้วยการตั้งประทุ์ถาม การแต่งตั้งคณะกรรมการการสามัญและคณะกรรมการการวิสามัญ การขอเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติ การพิจารณาให้บุคคลดำรงตำแหน่ง และการถอดถอนบุคคล 3) หน้าที่และอำนาจในฐานะรัฐสภาประกอบด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ การให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งหน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาดังที่กล่าวมาในข้างต้นนี้มีความแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในแต่ละประเทศเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่าหน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาในต่างประเทศมีแนวโน้มที่จะถูกลดทอนและจำกัดเรื่องของอำนาจและมักจะมียุทธศาสตร์ หน้าที่และอำนาจหลักคือ การตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจของรัฐเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการใช้อำนาจรัฐต่อประชาชนเกินควร ได้แก่ การพิจารณากลั่นกรองกฎหมาย การตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดิน และการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามที่กฎหมายกำหนด เป็นต้น [1] ดังเช่น วุฒิสภาของประเทศฟิลิปปินส์มีอำนาจในการกลั่นกรองกฎหมายตามที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดกระบวนการและขั้นตอนของการตรารัฐธรรมนูญไว้ กล่าวคือ กระบวนการตราร่างรัฐธรรมนูญให้กระทำเป็น 3 วาระ จากนั้นเมื่อได้ผ่านการพิจารณากลั่นกรองและให้ความเห็นชอบจากทั้ง

สองสภาแล้ว จึงเสนอต่อประธานาธิบดีลงนามประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมายต่อไป สำหรับด้านการพิจารณากฎหมายงบประมาณนั้นแม้ว่ารัฐธรรมนูญจะกำหนดให้การพิจารณาร่างรัฐบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ร่างรัฐบัญญัติภาษีอากร ร่างรัฐบัญญัติพิทักษ์ศุลกากร ต้องเริ่มเสนอที่สภาผู้แทนราษฎรก่อนเสมอ แต่วุฒิสภามีอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมได้เช่นกัน นอกจากนี้ วุฒิสภายังมีอำนาจในการถอดถอน (impeachment) ประธานาธิบดี รองประธานาธิบดี และผู้พิพากษาศาลฎีกา คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ผู้ตรวจการแผ่นดิน ในฐานความผิดร้ายแรงต่าง ๆ โดยกำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจในการเริ่มกระบวนการถอดถอน และวุฒิสภาเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่มีมติให้ถอดถอนบุคคลดังกล่าวออกจากตำแหน่งตามกระบวนการที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ [2]

หากพิจารณาหน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาของประเทศไทยตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พบว่าวุฒิสภาของประเทศไทยนอกจากจะมีหน้าที่และอำนาจตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแล้ว วุฒิสภาชุดแรกยังมีหน้าที่และอำนาจเพิ่มเติมตามบทเฉพาะกาลอีกด้วย ดังนี้

1. มีหน้าที่และอำนาจติดตาม เสนอแนะและเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศและการจัดทำและดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติตามมาตรา 270 วรรคแรก
2. พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ โดยให้เสนอและพิจารณาในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาตามมาตรา 270 วรรคสอง
3. ในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภาเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติใดที่ คณะรัฐมนตรีมิได้แจ้งว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าอาจเข้าชื่อกันร้องขอต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้วินิจฉัย การยื่นคำร้องดังกล่าวต้องยื่นก่อนที่สภาผู้แทนหรือวุฒิสภาแล้วแต่กรณี จะพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นแล้วเสร็จตามมาตรา 270 วรรคสาม
4. การให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีตามมาตรา 272

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังที่กล่าวมาในข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่าวุฒิสภายังคงมีความจำเป็นสำหรับประเทศไทยในการทำหน้าที่กลั่นกรองกฎหมายและควบคุมตรวจสอบฝ่ายบริหาร แต่จะต้องมีการพิจารณาปรับแก้ไขหน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตยเพื่อให้ความชอบธรรมและเป็นที่ยอมรับจากประชาชนให้มากขึ้น จึงเป็นที่มาของการศึกษาหน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาของประเทศไทยและประเทศฟิลิปปินส์และศึกษาเปรียบเทียบหน้าที่และอำนาจวุฒิสภาของประเทศไทยกับประเทศฟิลิปปินส์ ทั้งนี้ เพื่อจะได้ให้ข้อเสนอแนะ แนวทางการปรับแก้ไขหน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาของประเทศไทยให้มีความเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาของประเทศไทยและประเทศฟิลิปปินส์
2. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบหน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาของประเทศไทยกับประเทศฟิลิปปินส์

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการวิจัยเอกสาร โดยใช้วิธีการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รัฐธรรมนูญ ตำรา หนังสือ บทความทางวิชาการ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ เป็นต้น

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบหน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาของประเทศไทยกับประเทศฟิลิปปินส์เพื่อกำหนดแนวทางและข้อเสนอแนะต่อการกำหนดหน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาที่เหมาะสมกับประเทศไทย ทั้งนี้ เหตุผลที่เลือกศึกษาประเทศฟิลิปปินส์เนื่องจากประเทศฟิลิปปินส์ตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยประกอบด้วย 2 สภา ได้แก่ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาเช่นเดียวกับประเทศไทย นอกจากนี้ ยังมีกรณีที่น่าสนใจสำหรับประเทศฟิลิปปินส์คือเป็นประเทศในเอเชียเพียงประเทศเดียวที่เคยมีการเปลี่ยนแปลงจากระบบสภาคู่เป็นสภาเดียวโดยมีการยกเลิกวุฒิสภากลับมา 2 ครั้ง จนต่อมารัฐธรรมนูญฉบับ ค.ศ. 1978 ได้บัญญัติให้กลับไปใช้รูปแบบสภาเดียวคือ สภาผู้แทนราษฎรอีกครั้งหนึ่ง ทำให้ประเทศฟิลิปปินส์ว่างเว้นจากการมีวุฒิสภามาจนกระทั่งมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ใน ค.ศ. 1987 ที่มีบทบัญญัติให้มีสองสภาซึ่งมีผลบังคับใช้จนถึงปัจจุบันนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงพรรณนา (descriptive analysis)

ผลการวิจัย

1. หน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาของประเทศไทยและประเทศฟิลิปปินส์พบว่าวุฒิสภาของประเทศไทยและประเทศฟิลิปปินส์มีหน้าที่และอำนาจในการกลั่นกรองกฎหมาย การตรวจสอบและในในฐานะรัฐสภา
2. เปรียบเทียบหน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาของประเทศไทยกับประเทศฟิลิปปินส์พบว่าวุฒิสภาของประเทศไทยและประเทศฟิลิปปินส์มีหน้าที่และอำนาจแตกต่างกันตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในแต่ละประเทศ ดังนี้
 - 2.1 หน้าที่และอำนาจในการกลั่นกรองกฎหมาย

พบว่าวุฒิสภาของประเทศไทยมีเพียงอำนาจในการพิจารณาการร่างกฎหมายต่อจากสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้นต่างจากวุฒิสภาของฟิลิปปินส์ที่มีอำนาจในการริเริ่มการร่างกฎหมายและยังมีอำนาจในการพิจารณาการร่างกฎหมายต่อจากการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรด้วย
 - 2.2 หน้าที่และอำนาจในการตรวจสอบ
 - 1) การตั้งกระทู้ถาม พบว่าวุฒิสภาของประเทศไทยและประเทศฟิลิปปินส์มีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ โดยจะถามเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาก็ได้ตามข้อบังคับการประชุมแห่งสภานั้น ๆ
 - 2) การตั้งคณะกรรมการสามัญและคณะกรรมการวิสามัญ พบว่าวุฒิสภาของประเทศไทยและประเทศฟิลิปปินส์ให้อำนาจแก่สมาชิกวุฒิสภาในการตั้งคณะกรรมการสามัญและคณะกรรมการวิสามัญได้
 - 3) การถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง พบว่าวุฒิสภาของประเทศไทยไม่มีหน้าที่และอำนาจในการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง ต่างจากวุฒิสภาของฟิลิปปินส์มีหน้าที่และอำนาจในการถอดถอนบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งในระดับสูงซึ่งได้กระทำความผิดกฎหมายหรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมออกจากตำแหน่งได้

3. หน้าที่และอำนาจในฐานะรัฐสภา

1) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ พบว่าวุฒิสภาของประเทศไทยมีหน้าที่และอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญได้ ส่วนประเทศฟิลิปปินส์ สภาองเกรสมีอำนาจแต่เพียงการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมและการเรียกประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญเท่านั้น มิได้มีอำนาจในการลงมติในขั้นสุดท้ายเพื่อเห็นชอบให้ร่างรัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับแต่ประการใด

2) การพิจารณาให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญต่างๆ พบว่าวุฒิสภาประเทศฟิลิปปินส์ไม่มีหน้าที่และอำนาจในการให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีแต่ประการใดซึ่งแตกต่างจากวุฒิสภาของประเทศไทยที่มีอำนาจในการประชุมร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีได้

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง “หน้าที่และอำนาจของวุฒิสภา: ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับประเทศฟิลิปปินส์” ผู้วิจัยขออภิปรายผลข้อค้นพบจากการวิจัย ดังนี้

จากการศึกษาพบว่าวุฒิสภาของประเทศไทยและประเทศฟิลิปปินส์มีหน้าที่และอำนาจที่สำคัญ 3 ประการตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ ดังนี้

1. หน้าที่และอำนาจในการกลั่นกรองกฎหมาย

งานตรากฎหมายถือเป็นหัวใจสำคัญของฝ่ายนิติบัญญัติโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 [3] กำหนดให้วุฒิสภามีอำนาจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ แต่ไม่ได้กำหนดให้วุฒิสภามีอำนาจในการเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแต่ประการใด โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ให้อำนาจในการเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญได้เฉพาะแต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น ดังนั้น วุฒิสภาจึงเป็นแต่เพียงสภาที่สองที่มีอำนาจในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเพียงอย่างเดียว ไม่ได้มีอำนาจในการริเริ่มในการเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแต่ประการใด เช่นเดียวกับการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีอำนาจในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่สภาผู้แทนราษฎรได้ส่งร่างพระราชบัญญัติมาสู่การพิจารณาของวุฒิสภาเท่านั้นแต่ไม่ได้มีบทบาทในการเสนอร่างพระราชบัญญัติแต่ประการใด ทั้งนี้ สภาผู้แทนราษฎรยังคงเป็นสภาที่มีอำนาจในการให้ความเห็นชอบและยืนยันร่างพระราชบัญญัติเหนือกว่าวุฒิสภา

รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ค.ศ. 1987 กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามีอำนาจในการออกกฎหมายควบคู่ไปกับสภาผู้แทนราษฎรและกลั่นกรองร่างกฎหมายตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดกระบวนการและขั้นตอนการตรารัฐบัญญัติไว้ โดยฝ่ายบริหารสามารถเสนอร่างรัฐบัญญัติต่อสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาก็ได้ ในการพิจารณาร่างรัฐบัญญัติจะมีการพิจารณาเป็น 3 วาระ สำหรับร่างรัฐบัญญัติที่ผ่านการพิจารณาจากสภาองเกรสแล้วจะส่งให้ประธานาธิบดีลงนามและมีผลใช้บังคับต่อไป ส่วนร่างรัฐบัญญัติที่ประธานาธิบดีไม่ลงนามก็จะมีผลใช้บังคับในทันทีเมื่อพ้น 30 วันนับแต่ประธานาธิบดีได้รับร่างรัฐบัญญัติ ทั้งนี้ ประธานาธิบดีสามารถใช้อำนาจยังยั้งร่างรัฐบัญญัติได้โดยการจัดทำความเห็นคัดค้านการออกกฎหมายและส่งร่างรัฐบัญญัติคืนรัฐสภาหรือวุฒิสภาแล้วแต่กรณี ร่างรัฐบัญญัติที่ถูกยับยั้งจะมีผลใช้บังคับ ถ้าสมาชิกสภาองเกรสจำนวนไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 มีมติยืนยันร่างรัฐบัญญัติได้ [2]

จากการศึกษาหน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาของประเทศไทยและประเทศฟิลิปปินส์พบว่าหน้าที่วุฒิสภามีหน้าที่และอำนาจอย่างไรขึ้นอยู่กับการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาเป็นสำคัญ กล่าวคือ วุฒิสภาของประเทศฟิลิปปินส์นั้นมีที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรงจึงถือได้ว่าวุฒิสภาเป็นตัวแทนของประชาชน มีหน้าที่และอำนาจในการริเริ่มเสนอร่างกฎหมายและยังมีหน้าที่และอำนาจในการพิจารณาถ้อยแถลงร่างกฎหมายต่อการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรด้วยซึ่งต่างจากหน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาของประเทศไทยที่กำหนดให้วุฒิสภามีเพียงอำนาจในการพิจารณากฎหมายต่อการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น แต่ไม่มีอำนาจในการริเริ่มเสนอร่างกฎหมายแต่ประการใด

2. หน้าที่และอำนาจในการตรวจสอบ

1) การตั้งกระทู้ถาม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีเจตนารมณ์เพื่อกำหนดมาตรการในการควบคุมและตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหารจึงได้กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีหรือฝ่ายบริหารได้ โดยสมาชิกวุฒิสภามีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ โดยจะถามเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาก็ได้ตามข้อบังคับการประชุมแห่งสภานั้น ๆ

รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ค.ศ. 1987 กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาสามารถตั้งกระทู้ถามต่อรัฐมนตรีที่มีกำหนดการเข้าร่วมประชุมได้ โดยต้องยื่นกระทู้ถามเป็นลายลักษณ์อักษรต่อประธานวุฒิสภาล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 3 วัน ก่อนถึงกำหนดการเข้าร่วมประชุมของรัฐมนตรี ทั้งนี้ ในขณะที่อยู่ในวาระการพิจารณากระทู้ถามรัฐมนตรีเช่นนั้น สมาชิกสามารถตั้งข้อซักถาม (interpellations) ที่เกี่ยวแก่ประเด็นในกระทู้ถามนั้นได้เช่นกัน [2]

2) การแต่งตั้งคณะกรรมการสามัญและคณะกรรมการวิสามัญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้วุฒิสภามีอำนาจร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการตราข้อบังคับการประชุมเกี่ยวกับการเลือกและการปฏิบัติหน้าที่ของประธานสภา รองประธานสภา เรื่องหรือกิจการอันเป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสามัญแต่ละชุดและเลือกสมาชิกของแต่ละสภาตั้งเป็นคณะกรรมการสามัญและมีอำนาจเลือกบุคคลผู้เป็นสมาชิกหรือมิได้เป็นสมาชิกตั้งเป็นคณะกรรมการวิสามัญหรือคณะกรรมการร่วมกัน เพื่อกะทำการพิจารณาขอเท็จจริงหรือศึกษาเรื่องใดๆและรายงานให้สภาทราบ ทั้งยังมีอำนาจแต่งตั้งกรรมการวิสามัญเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัยว่ามีสาระสำคัญเกี่ยวกับเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือคนพิการหรือทุพพลภาพ ซึ่งเป็นการให้หน้าที่และอำนาจเช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้เพิ่มอำนาจของคณะกรรมการให้มีอำนาจในการออกคำสั่งเรียกเอกสารหรือเรียกบุคคลใดมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความเห็นในกิจการที่กระทำหรือในเรื่องที่พิจารณาสอบสวนหรือศึกษาอยู่นั้นได้

รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ค.ศ. 1987 กำหนดให้วุฒิสภามีอำนาจในการตั้งคณะกรรมการให้มีอำนาจในประเด็นที่อยู่ภายใต้ขอบเขตอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการได้ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาได้ ทั้งนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่าแม้วุฒิสภาฟิลิปปินส์จะมีจำนวนเพียง 24 คน แต่วุฒิสภากลับมีคณะกรรมการสามัญจำนวนมากเสียยิ่งกว่าจำนวนสมาชิกวุฒิสภา กล่าวคือ มีจำนวนถึง 43 คณะ นอกจากนี้ ในระบบงานรัฐสภาของประเทศฟิลิปปินส์ยังได้มีการกำหนดให้คณะกรรมการสามารถกำหนดประเด็นสำหรับการพิจารณาได้เองโดยเสียงข้างมากของคณะกรรมการ ทำให้คณะกรรมการมีอำนาจตัดสินใจ

โดยปราศจากอาณัติในการพิจารณาว่าประเด็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐบาลในเรื่องใดที่จะเข้าสู่การพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาของคณะกรรมการ [2]

3) การพิจารณาให้บุคคลดำรงตำแหน่ง

เรื่องหน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาในการพิจารณาให้บุคคลดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้นั้น ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ไม่ได้กำหนดให้วุฒิสภามีหน้าที่และอำนาจในการพิจารณาให้บุคคลดำรงตำแหน่งต่างๆตามรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด ซึ่งแตกต่างจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่ได้บัญญัติให้วุฒิสภามีอำนาจในการ “ให้ความเห็นชอบ” และ “เลือก” บุคคลตามบัญชีรายชื่อที่คณะกรรมการสรรหาเสนอต่อวุฒิสภาเพื่อดำรงตำแหน่งในองค์กรต่าง ๆ นอกจากนี้ วุฒิสภายังให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งต่างๆตามบทบัญญัติของกฎหมายอื่นอีกด้วย โดยเมื่อวุฒิสภาได้ให้ความเห็นชอบแล้ว ประธานวุฒิสภาจะนำรายชื่อบุคคลที่ได้รับการเลือกหรือที่วุฒิสภาให้คำแนะนำหรือให้ความเห็นชอบให้ดำรงตำแหน่งในองค์กรนั้น ๆ ขึ้นพูลเกล้าฯเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงโปรดเกล้าฯแต่งตั้งต่อไป

จากการศึกษาเรื่องหน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาในการพิจารณาให้บุคคลดำรงตำแหน่งในประเทศฟิลิปปินส์พบว่าวุฒิสภามีบทบาทร่วมกับสภาผู้แทนราษฎรในกระบวนการแต่งตั้งตำแหน่งระดับสูง (nomination) ที่ต้องกระทำภายใต้กลไกของคณะกรรมการแต่งตั้งที่มีองค์ประกอบจากสมาชิกของทั้งสองสภาที่มีส่วนในการควบคุมฝ่ายบริหารได้ในทางอ้อม ทั้งนี้ บทบาทภายใต้กลไกการแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งของประธานาธิบดี (presidential appointment) โดยคณะกรรมการแต่งตั้งนั้นได้รับการยอมรับว่าเป็นบทบาทที่ทรงพลัง มีประสิทธิภาพ และสามารถรักษผลประโยชน์ของชาติได้เป็นอย่างดี

จะเห็นได้ว่าประเทศฟิลิปปินส์ซึ่งมีที่มาของวุฒิสมาจากการเลือกตั้งของประชาชนนั้นต่างก็มีหน้าที่และอำนาจในการแต่งตั้งบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งระดับสูงตามรายชื่อที่ได้รับการเสนอโดยประธานาธิบดี แต่ไม่ได้มีการกำหนดให้วุฒิสภามีอำนาจในการแต่งตั้งบุคคลเพื่อดำเนินงานในองค์กรอิสระที่มีบทบาทสำคัญต่อประเทศอย่างประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ถึงแม้ว่าสมาชิกวุฒิสภาจะมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน มีจุดยึดโยงกับประชาชนโดยตรงก็ตาม แต่ก็ถูกวิพากษ์วิจารณ์เรื่องการแทรกแซงการทำงานของวุฒิสภา ทำให้วุฒิสภาขาดความเป็นกลางในการแต่งตั้งบุคคลเพื่อให้ดำเนินงานในองค์กรอิสระ จึงได้มีการแก้ไขหน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาโดยมีหน้าที่และอำนาจเพียงให้ความเห็นชอบบุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระและศาล โดยได้เปลี่ยนหน้าที่และอำนาจในการสรรหาบุคคลดังกล่าวให้เป็นของคณะกรรมการสรรหาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แต่การสรรหาดังกล่าวทำให้ขาดความเชื่อมโยงกับประชาชนทั้งผู้ที่ได้รับคัดเลือกก็จะเป็นกลุ่มบุคคลอันประกอบด้วยฝ่ายตุลาการมากกว่าฝ่ายอื่น ๆ ทำให้ขาดความเชี่ยวชาญในด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอิสระนั้นด้วย ดังนั้น จึงควรให้วุฒิสภามีหน้าที่และอำนาจเฉพาะในการให้ความเห็นชอบในการให้บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ [4]

4) การถอดถอนบุคคล

การถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งเป็นมาตรการสำคัญในการควบคุมการใช้อำนาจรัฐของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการระดับสูงให้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและระมัดระวังในการใช้อำนาจของตน อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการถอดถอนได้ด้วย ซึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดให้วุฒิสภามีอำนาจถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งหรือถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการระดับสูงออกจากตำแหน่งได้เมื่อบุคคลดังกล่าวมีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่

ราชการ ส่อว่ากระทำได้ติดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายหรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง [5] อย่างไรก็ตามสำหรับเรื่องหน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาในการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ไม่ได้กำหนดให้วุฒิสภามีหน้าที่และอำนาจในการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งแต่ประการใด

จากการศึกษาเรื่องหน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาในการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ค.ศ. 1987 ก็ได้กำหนดให้วุฒิสภามีอำนาจในการถอดถอน (impeachment) ประธานาธิบดี รองประธานาธิบดี ผู้พิพากษาศาลฎีกา คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ผู้ตรวจการแผ่นดินในฐานะความผิดร้ายแรงต่างๆ โดยกำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจในการเริ่มกระบวนการถอดถอนและวุฒิสภาเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่มีมติให้ถอดถอนบุคคลดังกล่าวออกจากตำแหน่งตามกระบวนการที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญในลักษณะคล้ายคลึงกับกระบวนการถอดถอนออกจากตำแหน่งของสหรัฐอเมริกา [2]

จากการศึกษาทำให้เห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ไม่ได้กำหนดให้วุฒิสภามีหน้าที่และอำนาจในการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งแต่ประการใดต่างจากรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ค.ศ. 1987 ได้กำหนดให้วุฒิสภามีหน้าที่และอำนาจในการถอดถอนบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งในระดับสูงซึ่งได้กระทำความผิดกฎหมายหรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมอันเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ อำนาจของฝ่ายบริหารและเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับสูงให้มีการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายโดยองค์กรที่เป็นตัวแทนของประชาชน [4]

3. หน้าที่และอำนาจในฐานะรัฐสภา

นอกจากหน้าที่และอำนาจในทางนิติบัญญัติและควบคุมฝ่ายบริหารแล้ว วุฒิสภายังมีอำนาจในการให้ความเห็นชอบร่วมกับสภาผู้แทนราษฎรอีกบางเรื่องอันแสดงถึงการเป็นผู้แทนของปวงชน เช่น การประชุมร่วมกันกับสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญและการให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญต่าง ๆ ดังนี้

3.1 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

วุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีบทบาท หน้าที่และอำนาจในฐานะรัฐสภาเช่นเดียวกับวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 โดยที่สมาชิกวุฒิสภามีฐานะเป็นตัวแทนของประชาชนเช่นเดียวกันกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีอำนาจในการเสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนประธานวุฒิสภาหรือประธานรัฐสภาว่าร่างพระราชบัญญัติมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ โดยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดว่าเมื่อสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 10 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภาหรือของทั้งสองสภารวมกันเห็นว่าร่างพระราชบัญญัตินี้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้เสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทน ประธานวุฒิสภาหรือประธานรัฐสภา

ทั้งนี้ วุฒิสภาและสมาชิกวุฒิสภามีบทบาทอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญใน 2 ส่วน (มาตรา 256) ดังนี้

1) สมาชิกวุฒิสภาพร้อมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาเข้าชื่อเสนอญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

2) รัฐสภาพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งหมายถึงสมาชิกวุฒิสภา ร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรร่วมกันพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในที่ประชุมรัฐสภาโดยพิจารณาเป็น 3 วาระ

จากการศึกษาเรื่องหน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาในการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของประเทศฟิลิปปินส์พบว่าประเทศฟิลิปปินส์ สภาองเกรสมิอำนาจแต่เพียงการเสนอร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมและการเรียกประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญเท่านั้น มิได้มีอำนาจในการลงมติในขั้นสุดท้ายเพื่อเห็นชอบให้ร่างรัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับแต่ประการใด

3.2 การให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญต่างๆ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้วุฒิสภามีอำนาจในการประชุมร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ การปฏิญาณตนของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภา การรับทราบการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายตราว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พุทธศักราช 2467 การรับทราบหรือให้ความเห็นชอบในการสืบราชสมบัติ การให้ความเห็นชอบในการปิดสมัยประชุม การเปิดประชุมรัฐสภา การพิจารณาให้ความเห็นชอบการเปิดอภิปรายทั่วไป การตราข้อบังคับการประชุมรัฐสภา การแถลงนโยบาย การให้ความเห็นชอบในการประกาศสงคราม การรับฟังคำชี้แจงและการให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญา การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญหรือกรณีอื่นตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ อันเป็นหน้าที่ที่วุฒิสภาต้องทำในฐานะเป็นสมาชิกรัฐสภา ทั้งนี้ การให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญต่าง ๆ กระทำบนหลักการที่ว่ากิจการที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประชาชนหรือของประเทศชาติต้องได้รับความยินยอมหรือได้รับความเห็นชอบจากประชาชนเจ้าของประเทศโดยผ่านทางผู้แทนของปวงชน ด้วยเหตุนี้ รัฐสภาจึงมีความสำคัญในการเป็นกลไกในการใช้อำนาจอธิปไตยด้านนิติบัญญัติดำเนินไปอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในระหว่างที่ไม่มีสภาผู้แทนราษฎร ในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎรสิ้นอายุหรือถูกยุบอาจมีเรื่องสำคัญที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาและวุฒิสภาก่อนจึงจะดำเนินการต่อไปได้จึงเป็นเหตุผลประการสำคัญที่รัฐธรรมนูญกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของวุฒิสภาคาบเกี่ยวกันและยาวนานกว่าวาระการดำรงตำแหน่งของสภาผู้แทน [6]

จากการศึกษาเรื่องหน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาในการให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญต่าง ๆ ของประเทศประเทศฟิลิปปินส์ พบว่ารัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ค.ศ. 1987 ก็ได้กำหนดให้วุฒิสภาแต่เพียงสภาเดียวที่มีอำนาจในการให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญาระหว่างประเทศ โดยการให้ความเห็นชอบด้วยมติไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของสมาชิกเท่าที่มีอยู่ [2]

สำหรับเรื่องการให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 272 กำหนดให้วุฒิสภาชุดแรกมีอำนาจในการประชุมร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ส่วนประเทศฟิลิปปินส์ รัฐธรรมนูญไม่ได้กำหนดให้อำนาจแก่วุฒิสภาในการให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีไว้แต่ประการใด ทั้งนี้ เนื่องจากประเทศฟิลิปปินส์ปกครองในระบอบประธานาธิบดีจึงไม่มีตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเหมือนกับประเทศไทยแต่มีประธานาธิบดีซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชนดำรงตำแหน่งในฐานะประมุขแห่งรัฐและหัวหน้าฝ่ายบริหาร

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าวุฒิสภาในฐานะผู้แทนของปวงชนถึงแม้จะมีหน้าที่และอำนาจแตกต่างกันไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในแต่ละประเทศแต่ก็ยังคงความเป็นองค์กรหลักทางการเมืองที่มีบทบาทสำคัญทั้งในฐานะที่เป็นทั้งสภาถ่วงดุลและสภาตรวจสอบเพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลและ

การใช้อำนาจขององค์กรต่างๆเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้อง เป็นธรรม และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศชาติและประชาชน

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบหน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาของประเทศไทยและประเทศฟิลิปปินส์สามารถสรุปได้ว่าวุฒิสภาของทั้งสองประเทศมีหน้าที่และอำนาจหลัก 3 ประการเหมือนกัน ได้แก่ 1) หน้าที่และอำนาจในการกลั่นกรองกฎหมาย 2) หน้าที่และอำนาจในการตรวจสอบ และ 3) หน้าที่และอำนาจในฐานะรัฐสภา อย่างไรก็ตาม หน้าที่และอำนาจของวุฒิสภาในแต่ละประเทศจะมีความแตกต่างกันไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญของแต่ละประเทศเป็นสำคัญ โดยมีข้อสังเกต คือ กรณีของประเทศฟิลิปปินส์วุฒิสภามีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนทำให้วุฒิสภามีความชอบธรรมเป็นที่ยอมรับของประชาชนและสอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย

สำหรับวุฒิสภาของประเทศไทยมีหน้าที่และอำนาจหลัก 3 ประการเช่นเดียวกันกับวุฒิสภาของประเทศฟิลิปปินส์ แต่เนื่องด้วยบริบททางประวัติศาสตร์การเมืองของไทยมีความแตกต่างไปจากประเทศฟิลิปปินส์โดยเฉพาะการทำให้รัฐประหารที่มักจะเกิดขึ้นในสังคมการเมืองไทยในช่วงที่ผ่านมาจึงส่งผลกระทบต่อได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาในประเทศไทยในอดีตมักจะมีที่มาจากการแต่งตั้งเป็นส่วนใหญ่โดยไม่มีการยึดโยงกับประชาชนและมักจะกำหนดบทบาท หน้าที่และอำนาจของวุฒิสภามากเกินไปจนเกือบจะมีบทบาท หน้าที่อำนาจเท่ากับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีที่มาจากการเลือกตั้ง วุฒิสภาของไทยในช่วงที่ผ่านมาจึงมักจะตกเป็นเครื่องมือทางการเมืองของคณะรัฐประหารหรือคณะผู้ยึดอำนาจที่แต่งตั้งขึ้นมาเพื่อค้ำจุนอำนาจทางการเมืองของตนให้คงอยู่ต่อไปมากกว่าที่จะทำหน้าที่สำคัญ 3 ประการดังที่กล่าวมาในข้างต้นเช่นเดียวกับวุฒิสภาของประเทศไทยในปัจจุบัน นอกจากนี้จะมีหน้าที่และอำนาจตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แล้วยังมีบทบาท หน้าที่และอำนาจตามบทเฉพาะกาลอีกด้วย ทำให้วุฒิสภาชุดนี้ถูกขนานนามว่าเป็นเครื่องมือในการสืบทอดอำนาจเช่นเดียวกันอันเนื่องมาจากวุฒิสภาชุดนี้มีอำนาจในการคัดเลือกให้บุคคลดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้ถึงสองสมัยซึ่งในต่างประเทศไม่มีบทบัญญัติเช่นดังกล่าวนี้อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่าวุฒิสภายังคงมีความจำเป็นสำหรับประเทศไทยต่อไปแต่ต้องมีการพิจารณาปรับแก้ไขบทบาท หน้าที่ และอำนาจเพื่อให้มีความเหมาะสมตามครรลองของระบอบประชาธิปไตย โดยวุฒิสภจะต้องมีความยึดโยงกับประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย

เอกสารอ้างอิง

- [1] ภูมิ มูลศิลป์. (2563). บทบาทอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาในระบบสภาคู่กับประสิทธิภาพในการเสริมสร้างเสถียรภาพทางการเมืองและการพัฒนาประชาธิปไตยไทย. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 10(3), 306-318.
- [2] ปณิธิ์ ปทุมวัฒน์. (2560). วุฒิสภา (House of Senate) ของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์. *จุลนิติ*, 14(3), 177-181.
- [3] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก, หน้า 1-90.
- [4] รัชฎาภรณ์ สุภาพ. (2561). *ข้อพิจารณาเกี่ยวกับที่มา หน้าที่และอำนาจของสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต คณะนิติศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2561.

- [5] สำนักวิชาการ. (2554). *วุฒิสภากับรัฐธรรมนูญฯ 2550 และความรู้ในวงงานรัฐสภา*. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- [6] คณะกรรมการจัดทำหนังสือวุฒิสภาไทย. (2552). *วุฒิสภาไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.